

**FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA
KREATIV FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI****Paluaniyazova Sapura Kayratdinovna** – *stajyor o'qituvchi*sapurapaluaniyazova1@gmail.com**Hasanova Dilnura Sardor qizi** – *student**Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti***МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ
НА ОСНОВЕ МЕЖПРЕДМЕТНОЙ ИНТЕГРАЦИИ****Палуаниязова Сапура Кайратдиновна** – *стажёр преподаватель***Хасанова Дилнурса Сардоровна** – *студент**Нукусский государственный педагогический институт имени Ажсинияза***METHODOLOGY OF DEVELOPING CREATIVE ACTIVITY IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS BASED
ON INTERDISCIPLINARY INTEGRATION****Paluaniyazova Sapura Kayratdinovna** – *trainee teacher***Hasanova Dilnura Sardor qizi** – *student**Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyaz*

Tayanch so'zlar: boshlangan sinflar, kreativ faoliyat, fanlararo integratsiya, o'qitish metodikasi, innovatsion texnologiyalar, ijodiy tafakkur, boshlang'ich sinf o'quvchilari, kreativlik, loyiha, o'yin texnologiyalari, refleksiya.

Rezyume. Maqolada boshlang'ich ta'lim tizimining jamiyat rivojida ahamiyati, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijtimoiy faollik va ijodiy tafakkurni shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ faoliyatni rivojlantirish, ularning bilishga bo'lgan qiziqishini oshirish hamda shaxsiy salohiyatini ro'yobga chiqarishning pedagogik jihatlari yoritiladi.

Ключевые слова: раннее детство, творческая деятельность, междисциплинарная интеграция, методика преподавания, инновационные технологии, творческое мышление, учащиеся начальной школы, креативность, проект, игровые технологии, рефлексия.

Резюме. В статье анализируется значение системы начального образования в развитии общества, а также вопросы формирования у учащихся самостоятельного мышления, социальной активности и творческого мышления. Кроме того, раскрываются педагогические аспекты развития креативной деятельности у младших школьников, повышения их познавательного интереса и реализации их личностного потенциала.

Key words: early childhood, creative activity, interdisciplinary integration, teaching methodology, innovative technologies, creative thinking, primary school students, creativity, project, game technologies, reflection.

Summary. The article analyzes the importance of the primary education system in the development of society, as well as the issues of forming independent thinking, social activity, and creative thinking in students. It also highlights the pedagogical aspects of developing creative activity in primary school pupils, increasing their cognitive interest, and realizing their personal potential.

Kirish. Fanlararo integratsiya g'oyasi hozirgi paytda dunyo ta'lim tizimidagi ilg'or pedagogik yondashuvlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Bu yondashuv bolalarning bir nechta fan doirasida bilimlarini mustahkamlash, ularni turli fanlar bilim va ko'nikmalari bilan uyg'unlashtirish orqali o'quv jarayonini sifatli tashkil etish imkonini beradi. Boshlang'ich sinflarda fanlararo integratsiya o'quvchilarning nafaqat bilimlarini boyitadi, balki ularning nutq madaniyatini, tanqidiy va ijodiy fikrlashini ham rivojlantiradi, mustaqil, har tomonlama yetuk shaxs bo'lib yetishishiga zamin yaratadi. Fanlararo integratsiya asosida kreativ faoliyatni rivojlantirish bir necha muhim pedagogik shart-sharoitlarga tayanadi. Birinchi sharti – o'qituvchi darsda bir vaqtning o'zida bir nechta fanlar elementlarini kirita olishi, ularni konseptual jihatdan bog'lay bilishi. Har bir mavzu va topshiriqda bola atrof-muhit hodisalari, ona tili, matematika, tasviriy san'at, texnologiya kabi fanlar orasidagi bog'liqlikni amalda anglay olishi lozim. Bunday yondashuv bola ongida turli predmetlar haqida bilimlar yagona mazmunga ega bo'lishiga, ularni kundalik hayotda qo'llab ko'rishga, olgan bilimlarini yangi vaziyatlarga transfer qilish ko'nikmasi shakllanishiga yordam beradi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Kreativ faoliyat so'z bilan, ma'lumotlar bilan, material bilan tajriba o'tkazish jarayonida namoyon bo'ladi. U yangi g'oya, yangi yondashuv yoki mahsulot yaratishga intilishdir. Boshlang'ich sinf o'quvchisining kreativligi o'z so'zi va harakati bilan biror yangilik qilishga, mustaqil fikr bayon etishga, odatdagidan farqli yechimlarni izlashga, fantaziya-

sini ishga solib, masalani har xil nuqtai nazardan tahlil qilishga yo'naltiriladi. Dars jarayonida integratsiyalashgan yondashuv yaratish uchun mavzularda interaktiv o'yinlar, ijodiy mashqlar, rasm chizish, voqeani hikoya qilib berish, she'r tuzish kabi faoliyatlarni birlashtirish mumkin. Bolalarga mavzuni o'zaro bog'liq ravishda yetkazishda asosiy e'tibor ular tomonidan bilimlarning amaliy hayotdagi ahamiyatini anglashga qaratiladi. Masalan, matematik topshiriqlarni hayvonlar, tabiat hodisalari bilan bog'liq holda yechish, fizikaviy jarayonlarni rasm chizish yoki hikoya yozish orqali tushuntirish, ona tili materiallarini atrof-muhitni o'rganish jarayonida qo'llash bolalarda bilimlarning qanchalik muhimligini bevosita his qilishga yordam beradi. Integratsiyalashgan topshiriq bolalarni mustaqil mulohaza yuritish, har bir muammoni o'z nuqtai nazari bilan hal qilishga undaydi [1].

Kreativ faoliyatni rivojlantirishda o'yin elementlari muhim ahamiyatga ega. O'yin – bolada ijodiylikni uyg'otadigan eng tabiiy muhitdir. O'yin orqali bolaning idrok etish jarayonlari faol harakatga keladi, u faol fikrlay boshlaydi, o'z imkoniyatini sinab ko'radi va o'z-o'zini ifoda etadi. Dars jarayonida "Rolli o'yinlar", "Fantaziya mashqlari", "Ijodiy laboratoriyalar" tashkil etish, obrazlar yaratish va ular asosida ertak, voqeani ijod etish ham bolaning kreativ mashg'ulotlar orqali rivojlanishini ta'minlaydi [2].

Muhokama va natijalar. Fanlararo integratsiyalashgan ta'lim dasturlari o'quvchilarning ijodiy va amaliy faoliyatiga asoslangan topshiriqlar orqali boyitiladi. Har bir dars,

har bir mashg'ulotda hayotiy muammolar, atrof-muhit fenomenlari, kundalik hayotdagi oddiy narsalardan qanday qilib yangilik yaratish mumkinligini o'rganishga e'tibor beriladi. Masalan, tasviriy san'at va tabiatshunoslik fanlarini birlashtirib, daraxt hayoti, tabiat qudrati, hayvonot olamining bo'yoqlardagi ifodasi, ranglar orqali tabiatni ochib berish, matn yoki she'r orqali voqea yaratish – bularning barchasi bolada estetik his-tuyg'uni, tafakkurni, dunyoqarashni kengaytiradi. Kreativ faoliyatni rivojlantirish uchun o'qituvchi guruhli va individual ish usullaridan samarali foydalanadi. Guruhliy topshiriqlarda bolalar o'z hayolida paydo bo'lgan g'oyalarni o'rtoqlashadilar, birgalikda loyihalar tuzadilar, muammoni jamoa bo'lib hal qilish usullarini izlaydilar. Ularning bir-biridan tajriba olishi, hamkorlikda yangi yondashuvlarni sinab ko'rishi ham kreativ tafakkurning rivojlanishiga asos bo'ladi. Individual topshiriqlar esa har bir bolaning o'z salohiyatini namoyon qilishiga imkon yaratadi. Masalan, har bir bola mustaqil ertak tuzadi, yangi she'r yozadi yoki betakror rasm chizadi [3].

Kreativ faoliyatni fanlararo integratsiya asosida rivojlantirish metodikasida loyiha qilish usuli ham keng qo'llaniladi. Loyiha ishlari o'quvchini mustaqil mavzuni izlash, axborot 105ramati, uni saralash, asoslash, yoritish va yaratish faoliyatiga olib kiradi. Loyiha topshirig'i ijodkorlik va integral tafakkurni rivojlantirishda juda samaralidir. Masalan, "Mening orzu bog'im", "Sayyoramiz zaminida hayot", "Atrof-muhit muhofazasi" kabi loyihalarda bolalar tabiat va inson, ekologiya masalalari, ijtimoiy muammolar va ularni hal qilish yo'llari ustida o'ylashadi, yangi g'oyalar olamiga sho'ng'ib, ijodiy ishlanmalar tayyorlaydi. O'quvchilar ijodiy faoliyatining samaradorligini oshirish uchun darsdan tashqari mashg'ulotlar, to'garaklar, mahorat darslari tashkil etish ham maqsadga muvofiqdir. Ularda bolalar o'zini erkin va mustaqil ifoda eta oladigan muhit mavjud bo'ladi. Har xil tanlovlar, ko'rgazmalar, ijodiy bellashuvlar, teatrlar – bularning barchasi bolaning tasavvurini kengaytiradi, salohiyatini namoyon qilishiga imkon beradi [4].

Yangi pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish kreativlikni rivojlantirishda muhim omilga aylanmoqda. Zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish, elektron darslik, multimedia resurslar asosida topshiriqlar bajarish, vizual va audio materiallardan ijodiy foydalanish ijobiy natija beradi. Bolalar ochiq manbalardan informatsiya izlashni, tasviriy dasturlarda ishlashni, video hikoyalar tuzishni, online viktorinalarda qatnashishni o'rganadilar. Yangi texnologik vositalar eski yondashuvlardan farqli ravishda bolalarga yangilik yaratish imkoniyatini kengaytiradi. Ta'lim muhitida o'quvchilarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda asosiy metodologik yondashuv shundaki, o'qituvchi har bir bolaning qiziqishi, iqtidorini inobatga olgan holda, individual rivojlanish hamda jamoaviy hamkorlik uchun sharoit hozirlashi zarur bo'ladi. O'qituvchi bolaning har bir muvaffaqiyatini ijobiy baholaydi, uni ilhomlantiradi, xatolarini to'g'ri yo'l bilan tuzatadi va jonli mulohaza yuritish uchun qulay iqlim yaratadi. Har qanday topshiriqda bolaga tanlov, erkinlik, mustaqil fikrlash imkoniyatlari beriladi.

Kreativ faoliyatda refleksiya, ya'ni bolalarning o'z ishlari ustida o'ylashi, natijani tahlil qilishi va o'z o'zini baholashga o'rgatish ham juda muhim. Refleksiya orqali bola nimani yaxshi bajargani, nimasi ustida ishlashi lozimligini tushunadi. Bu bosqichda bolaning tanqidiy tafakkuri, o'z qusurlarini to'g'irlashga intilishi, o'z-o'zi ustida ishlash motivatsiyasi rivojlanadi. Darsda ilg'or pedagogik yondashuvlardan biri bu – "konseptual xarita", "mashg'ulot diagrammasi", "fikrlar buluti" usullari orqali yangi masalalarni yechishda o'quvchi o'z bilimni tizimli tarzda namoyon qila oladi. Ushbu metodik yondashuv bolani ilmiy izlanishga, mustaqil fikrlashga, ijodkorlik asoslarini o'rganishga undaydi. Dars yakunida yangi masala, topshiriq yoki muammoning turli yechimlari bo'yicha mushohada yuritish, muhokama qilish o'quvchini faol bilim olish muhitiga olib kiradi. Har bir bola o'z g'oyasini erkin ifoda etish, savollar berish va faol ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'lib, natijada, uning tafakkuri, tasavvuri, ijodiy salohiyati yanada kamol topadi. Integratsiyalashgan o'quv faoliyatida ijtimoiy hamkorlik unsurini rivojlantirish ham dolzarbdur. Bu bolaning o'zaro ishonch va hamkorlik muhitida ishlashini, qarama-qarshi fikrlarni murosaga keltirishni, shuningdek, jamoadagi umumiy javobgarlik, rahbarlik, yetakchilik, hurmat va do'stlik sifatlarining shakllanishini ta'minlaydi. Ijodiy loyiha va jamoaviy topshiriqlar o'quvchilarda hamkorlik madaniyati, yetakchilik fazilatlarini rivojlantiradi [5].

Innovatsion loyihalar, gidlar, o'yinli treninglar, kvest mashg'ulotlar, tadqiqot ishlari, STEAM yondashuvlar, kreativ master-klass va dramatik mashg'ulotlar kabi zamonaviy yondashuvlar bola tafakkurining kengayishini, mustaqil o'qish va bilim olish motivatsiyasining kuchayishini ta'minlaydi. Har bir integratsiyalashgan mashg'ulot o'quvchiga o'zgacha hayotiy voqelikni, yangicha ilmiy ko'nikma va ko'rinishlarni ochib beradi. Bolaning o'z tajribasini o'rganishi, sinfda va hayotta o'zini sinovdan o'tkazishi, natijasini ko'rishi ongli ijodkor va innovator shaxs kamolotini har tomonlama yakunlaydi.

Xulosa. Fanlararo integratsiya asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ faoliyatni rivojlantirish zamonaviy ta'limning muhim vazifalaridan biridir. Fanlararo integratsiya orqali o'quvchilar bilimlarni faqat o'rganmaydi, balki turli fanlar, voqealar va jarayonlar bog'liqligini anglaydi, mustaqil izlanishga, muammolarni yechishga va yangilik yaratishga o'rganadi. Bolaning tafakkuri, tasavvuri, ijodiy harakat va faoliyati rivojlanib, yangi axborotlarni kombinatsiya qila olish, o'z g'oyasini ochiq ifoda etish, zamonaviy sharoitga moslashish, jamiyatda munosib o'rin egallashga tayyor bo'lib yetishadi. O'qituvchining bilim va malakasi, o'quv muhitining kreativligiga beriladigan e'tibor, zamonaviy vositalardan foydalanish samarasi natijasida har bir bola o'z salohiyatini to'liq ochib bera oladi. Kreativ faoliyatni rivojlantirishda doimiy innovatsion izlanish, yangi metod va usullarni joriy qilish, bola qiziqishi va intilishiga ko'mak berish orqali boshlang'ich ta'lim va jamiyat taraqqiyotiga ulkan hissa qo'shish mumkin.

Adabiyotlar

1. Hasanboyeva N.N. Boshlang'ich ta'limda innovatsion metodlar. – Toshkent: «Fan va texnologiya», 2021.
2. Shodmonova S.S. Boshlang'ich ta'limda kreativ pedagogika asoslari. – Toshkent: «Yangi asr avlodi», 2018.
3. Abdullaeva D.M. STEAM-ta'lim: nazariya va amaliyot yo'llari. Monografiya. – Toshkent: «Innovatsiya», 2023.
4. Valiyev S.J. Ilk ta'lim bosqichida kreativ tafakkurni rivojlantirish yo'llari. – Toshkent: «Buloq», 2019.
5. Umarova G.G. Fanlararo integratsiya va ijodiy faoliyatning zamonaviy asoslari. – Toshkent: «UzFA», 2022.
6. Norqulova S.B., Abduvahobova M.M. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. O'quv qo'llanma. – Toshkent: «Ilm Ziyos», 2015.
7. Xodjayeva M.X., Abdujalilova Z.R. Boshlang'ich sinflarda o'qitish metodikasi, o'quv qo'llanma. – Toshkent: «O'qituvchi», 2020.